

SPRINGLEVEND AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT

SPRINGLEVEND AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT

Red.:
Hendrik VUYE
Yves LEMENSE

Met bijdragen van:
Dominique BLOMMAERT
Ingrid BOONE
Ludo CORNELIS
Sophie STIJNS
Thierry VANSWEEVELT
Hendrik VUYE
Britt WEYTS
Bart WYLLEMAN

2011

Springlevend aansprakelijkheidsrecht
Hendrik Vuye en Yves Lemense (red.)

© 2011 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0243-2
D/2011/7849/61
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORAF

VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE TE BRUSSEL: 120 JAAR SPRINGLEVEND!

1. Dit boek bevat de referaten van de studiedag “Actuele ontwikkelingen in het aansprakelijkheidsrecht”, georganiseerd door het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op 6 mei 2011.

2. In hun recente *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*¹ stellen Thierry VANSWEEVELT en Britt WEYTS de paradox van het aansprakelijkheidsrecht vast: fel bekritiseerd, maar springlevend.

Het aansprakelijkheidsrecht is zeker springlevend. Het is zo belangrijk voor de praktizijnen dat het Vlaams Pleitgenootschap beslist heeft om de jaarlijkse studiedag nogmaals aan dit thema te wijden. Dit was niet de eerste keer en het zal zeker niet de laatste keer zijn.

En toch zijn de kritieken geformuleerd op het aansprakelijkheidsrecht niet min.² Het aansprakelijkheidsstelsel is incoherent en onduidelijk. Het is discriminatoir, arbitrair en weinig efficiënt. Het is een duur en traag systeem met onzekere uitkomsten. Andere auteurs voegen daar nog aan toe dat het huidige aansprakelijkheidsrecht weinig preventief werkt³, onder meer omwille van de gerechtelijke achterstand.

Ook de bijdragen in dit boek zijn vaak kritisch. Het lijkt er alvast op dat het Hof van Cassatie er al te vaak niet in slaagt om te komen tot een eenvormige interpretatie die mede gedragen wordt door de juristengemeenschap. Dit kan men enkel betreuren. Dat vele auteurs ook worstelen met de interpretatie van sommige cassatiearresten is veelzeggend. Moeten cassatiearresten dan niet leesbaar zijn?

3. Ook het Vlaams Pleitgenootschap is springlevend, maar – gelukkig – minder bekritiseerd dan het aansprakelijkheidsrecht. Dit is een goede zaak. De

¹ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 22 e.v., nr. 32 e.v.

² T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 18 e.v., nr. 25 e.v.

³ Zie: H. BOCKEN en I. BOONE, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht. Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere vergoedingsstelsels*, Brugge, die Keure, 2011, 31-32, nr. 37 e.v.

Nederlandstalige Orde van Advocaten bij de Balie te Brussel, evenals het Vlaams Pleitgenootschap zijn bijzonder belangrijk voor de aanwezigheid van de Vlamingen te Brussel. Of men het nu wil of niet, het hart van juridisch Vlaanderen klopt nog altijd te Brussel.

De Nederlandstalige Orde van Advocaten bij de Balie te Brussel zag het levenslicht met de wet van 4 mei 1984.⁴ Het Vlaams Pleitgenootschap was toen reeds een kranige 90-jarige. Meester en rector Stanny MATHEEUSEN besteedde een prachtig boek aan dit verhaal van ‘Vlamingen in hun hoofdstad’⁵, dat begon in 1891. Dit is 120 jaar geleden! In het voorwoord bij dit boek benadrukt deken Hugo VAN EECKE dat het Vlaams Pleitgenootschap “de stuwende en inspirerende kracht was in het onverpoosd streven naar wat in dat heuglijk jaar 1984 verwezenlijkt werd”.⁶

Een informatievergadering georganiseerd door het Vlaams Pleitgenootschap op 14 maart 1978 was op dit punt bijzonder belangrijk. Er kwamen twee strekkingen aan bod: enerzijds de volledige autonomie met twee eigen orden, anderzijds het stelsel van de interne autonomie met twee vleugels.⁷

De eerste optie, die toen werd verdedigd door meester VAN EECKE, zou enkele jaren later werkelijkheid worden. Meester Hugo VAN EECKE werd vervolgens de eerste Stafhouder van de Nederlandstalige Orde van Advocaten bij de Balie te Brussel. Zonder deze belangrijke stap zou het Stafhouderschap te Brussel nog steeds onbereikbaar zijn voor de Vlamingen. Dit mogen we alvast nooit vergeten.

Nog steeds vervult het Vlaams Pleitgenootschap een dergelijke voortrekkerrol. Nu de defederalisering van justitie een optie is geworden, organiseerde het Vlaams Pleitgenootschap in april alvast een paleisdispuut omtrent dit thema. Sprekers waren Deken Hugo VAN EECKE – nog steeds! – Stafhouder Dirk VAN GERVEN en professor Hendrik VUYE.

4. Na 120 jaar past het om nog even stil te staan bij de stichting van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel. We moeten hiervoor terugkeren naar de 19e eeuw. In de Grondwet stond de gelijkheid der talen gebeiteld, maar toch was het Frans de gerechtstaal. Van enige daadwerkelijke gelijkheid was geen sprake.

Toen stagiair Maurits Josson in 1889 enkele pro-Deoverslagen in het Nederlands invulde, werd hij hiervoor terechtgewezen door de Raad van de Orde. Zelfs wanneer de cliënten Nederlandstalig waren, dan nog mochten deze verslagen niet in het Nederlands worden opgesteld. Op 13 juli 1889 spreekt de Tuchtraad een waarschuwing uit en verplicht deze Mr. Josson om de verslagen in het Frans

⁴ B.S. 7 september 1984, 12.320.

⁵ Zie: C. MATHEEUSEN, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel 1891-1991. Een verhaal van Vlamingen in hun hoofdstad*, Tielt, Lannoo, 1992.

⁶ H. VAN EECKE, “Woord vooraf” in C. MATHEEUSEN, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel 1891-1991. Een verhaal van Vlamingen in hun hoofdstad*, Tielt, Lannoo, 1992, 8.

⁷ Zie: C. MATHEEUSEN, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel 1891-1991. Een verhaal van Vlamingen in hun hoofdstad*, Tielt, Lannoo, 1992, 165 e.v.

op te stellen.⁸ Dit is immers de taal die gesproken wordt door de leden van de Tuchtraad. Josson weigert zich bij deze beslissing neer te leggen en op 9 november 1889⁹ beslist de Tuchtraad dat Josson nog tot 23 november krijgt om zich te schikken naar de beslissing van de Tuchtraad. Zo niet, wordt hij geschrapt van de lijst van stagiairs. De tuchtraad oordeelt:

“Attendu que, d’après les règles constamment suivies au barreau de Bruxelles, imposées du reste par des nécessités de fait et des devoirs de convenance, les délibérations du bureau de consultation gratuite, de même que toutes les délibérations du conseil de l’ordre et de l’assemblée générale des avocats, sont tenues en langue française”.

5. Maurits Josson gaat in beroep bij het Hof te Brussel. Bij arrest van 31 december 1890 krijgt hij ongelijk.¹⁰ Het Hof vindt dat Josson niet heeft voldaan aan zijn stageverplichtingen en dat hij dan ook op passende wijze werd gestraft.

6. De zaak komt uiteindelijk voor het Hof van Cassatie. Eerst vragen de advocaten van Josson om in het Nederlands te mogen pleiten, verzoek dat wordt afgewezen. Dit was toen vaste rechtspraak. Reeds op 12 mei 1873 had het Hof geoordeeld “Considérant que, pour que l’on atteigne au but que la justice poursuit, il faut que l’avocat parle, devant la juridiction qu’il a mission d’éclairer, la langue que comprennent tous ceux qui sont préposés à cette juridiction”.¹¹ Er moest dan maar in het Frans gepleit worden. In een arrest van 5 april 1892 stelt het Hof van Cassatie dat de wetgeving de voordracht van magistraten bij dit Hof niet afhankelijk maakt van de kennis van de drie landstalen. “Que cet ordre des choses est incompatible avec le libre choix, de la part de l’avocat plaidant, de l’une de ces langues; qu’il impose, au contraire, l’obligation pour lui de plaider dans celle que comprennent tous les magistrats composant le siège”.¹² Op 3 mei 1892 ontving Josson hetzelfde antwoord van het Hof.¹³

Vervolgens vragen de advocaten dat de zaak zou worden behandeld door een kamer van het Hof, samengesteld uit raadsheren die het Nederlands begrijpen. Dit verzoek wordt eveneens afgewezen.¹⁴

Ook het cassatieberoep wordt afgewezen: “Considérant que la Constitution reconnaît que l’emploi des langues usitées en Belgique est facultatif, cette faculté trouve sa limite nécessaire dans le droit qu’ont les juges de ne pas comprendre l’une ou l’autre de ces langues”. Ook de organen van de balie kunnen eisen dat verslagen in het Frans worden opgesteld wanneer sommige leden alleen deze taal spreken.¹⁵

⁸ Tuchtraad 13 juli 1889, *Pas.* 1891, II, 135.

⁹ Tuchtraad 9 november 1889, *Pas.* 1891, II, 135-136.

¹⁰ Brussel 31 december 1890, *Pas.* 1891, II, 135.

¹¹ Cass. 12 mei 1873, *Pas.* 1873, I, 179, concl. Adv. Gen. Mesdach de ter Kiele.

¹² Cass. 5 april 1892, *Pas.* 1892, I, 162.

¹³ Zie *Pas.* 1892, I, kolom 239.

¹⁴ Zie *Pas.* 1892, I, kolom 239 en 240.

¹⁵ Cass. 3 mei 1892, *Pas.* 1892, I, 239, concl. PG Mesdach de ter Kiele.

7. Maurits Josson was dus geschrapt van de lijst der stagiairs. De Gentse balie sprong echter voor hem in de bres. Hij mocht zijn stage aldaar voortzetten en werd er uiteindelijk opgenomen op het tableau. In 1892 keerde Josson terug naar de balie van Brussel, die zijn inschrijving niet non weigeren.¹⁶

8. Op 1 februari 1891 werden de statuten aangenomen van het Vlaams Pleitgenootschap. Op 14 mei 1891 treedt het Vlaams Pleitgenootschap voor het eerst in het openbaar, datum die wordt beschouwd als de publieke stichtingsdatum.¹⁷ Op 6 mei 2011, op enkele dagen na 120 jaar later, organiseerde het Vlaams Pleitgenootschap een zoveelste studiebijeenkomst, waarvan dit referatenboek het concrete resultaat is.

9. Deze studiedag is één van de bewijzen dat het Vlaams Pleitgenootschap *springlevend* is. We mochten immers meer dan 200 deelnemers verwelkomen, wat een mooie apotheose is voor het huidige werkingsjaar. Maar er zijn nog meer bewijzen te vinden van het *springlevend* karakter.

Het bestuur heeft er tijdens dit 120e werkingsjaar voor gezorgd dat de vereniging voor het eerst wordt erkend als een sociaalculturele vereniging door de Vlaamse Gemeenschapscommissie, na het organiseren van verschillende culturele activiteiten, waarvoor de belangstelling vaak groter bleek te zijn dan het aanbod.

Ook de openingseditie van dit werkingsjaar bleek een mooi succes te zijn. Het was trouwens voor het eerst sinds jaren dat het banket als dusdanig meer dan 700 deelnemers telde.

Ook heel wat andere activiteiten, op gastronomisch of tijdverdrijvend vlak, werden georganiseerd. Ook onze vormende en onze maatschappelijke taak bleven overeind: ook nu werden de recyclagemiddagen en paleisdisputen druk bijgewoond.

Deze inspanningen van het bestuur bleken te worden geapprecieerd. Voor het eerst sinds jaren werd de magische kaap van 500 leden door het Vlaams Pleitgenootschap gehaald.

Het Vlaams Pleitgenootschap werd dan ook, waarvoor dank, gesterkt in haar ambitie een relevante stem van de Vlaamse advocatuur te Brussel te zijn.

Yves LEMENSE

Voorzitter VPG 2010-2011

Hendrik VUYE

Openingsredenaar 2010-2011

¹⁶ C. MATHEEUSEN, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel 1891-1991. Een verhaal van Vlamingen in hun hoofdstad*, Tielt, Lannoo, 1992, 31 e.v.

¹⁷ C. MATHEEUSEN, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel 1891-1991. Een verhaal van Vlamingen in hun hoofdstad*, Tielt, Lannoo, 1992, 37 e.v.

INHOUD

<i>Vooraf. Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel: 120 jaar springlevend!</i>	v
Onrechtmatige daden in De Codex Faliekante Redelijkheid (DCFR) Ludo CORNELIS	1
Voorafgaand	1
Bekommernissen	2
Situering	6
1. Het algemeen kader	6
1.1. Vrijheid (<i>freedom</i>)	9
1.2. Veiligheid (<i>security</i>)	10
1.3. Rechtvaardigheid (<i>justice</i>)	10
1.4. Doelmatigheid (<i>efficiency</i>)	13
1.5. Voorlopig besluit	14
2. Definities en algemene bepalingen	15
2.1. <i>Good faith and fair dealing</i>	15
2.2. Redelijkheid	18
2.3. Onderlinge verhouding	18
3. Boek III	19
3.1. <i>Good faith and fair dealing</i>	20
3.2. Samenwerkingsverplichting	20
3.3. Plaats en tijdstip van nakoming	21
3.4. De munt	22
3.5. Aansprakelijkheidsbeperkende en -uitsluitende bedingen	22
3.6. Schadevergoeding	24
3.7. Interesten	26
3.8. Voorlopig besluit	26
4. Boek VI: “In the heart of the moon”	27
4.1. Algemene bepalingen en aanvullende regels	28
4.1.1. Dreigende schade	29
4.1.2. Toepassingsgebied	32
4.2. Rechtens relevante schade (RRS)	34
4.2.1. Specifieke RRS	34
4.2.2. RRS: algemeen	38

4.2.3.	Schadeherstel v. schadevergoeding	40
4.2.4.	Voordeelafroming	42
4.2.5.	Verwaarloosbare RRS	43
4.2.6.	Rechterlijk matigingsrecht	45
4.2.7.	Voordeelstoerekening	46
4.2.8.	Varia	48
4.2.9.	Schadevergoeding in geld	48
4.2.10.	Voorlopig besluit	50
4.3.	Causaal verband	53
4.3.1.	Geen algemene causaliteitsregel	53
4.3.2.	Causale subregels	55
4.3.3.	Specifieke causaliteit	57
4.3.4.	Alternatieve causaliteit	58
4.3.5.	De (causale) incidentie van de tussenkomst van het slachtoffer	60
4.3.5.1.	Het slachtoffer als verweermiddel	60
4.3.5.2.	Toestemming van het slachtoffer	61
4.3.5.3.	Risicoaanvaarding door het slachtoffer	65
4.3.5.4.	Fout van het slachtoffer: uitsluiting of verdeling van aansprakelijkheid	66
4.3.6.	Voorlopig besluit	74
4.4.	De onrechtmatige daad – gronden van toerekening	75
4.4.1.	De fout – opzet/nalatigheid	76
4.4.1.1.	Opzet – de opzettelijke fout	76
4.4.1.2.	Nalatigheid	79
	1° De wetsovertreding	80
	2° De algemene zorgvuldigheidsnorm	82
	3° De toerekeningsvatbaarheid?	83
	4° Kinderen jonger dan zeven jaar	84
	5° Minderjarigen tussen zeven en achttien jaar	86
4.4.1.3.	De verweermiddelen	87
	1° Wettelijke bevoegdheid	87
	2° Wettige zelfverdediging	88
	3° Vrijwillige tussenkomst	90
	4° Noodweer	91
	5° Bescherming van het algemeen belang	93
	6° Geestelijke onbekwaamheid	95
	7° Overmacht	98
4.4.1.4.	Voorlopig besluit m.b.t. opzet/nalatigheid	103
4.4.2.	Aansprakelijkheid voor andermans daad	104
4.4.2.1.	Het vermoeden van aansprakelijkheid rustend op ouders en op toezichhouders	105

1° Ouderlijke aansprakelijkheid (inclusief personen waaraan krachtens de wet de ouderlijke zorg is toevertrouwd)	105
2° De aansprakelijkheid van toezichhoudende instellingen en lichamen	108
4.4.2.2. Objectieve aansprakelijkheid voor werknemers en aangestelden	109
4.4.2.3. Objectieve aansprakelijkheid voor organieke vertegenwoordigers.	112
4.4.3. Objectieve aansprakelijkheid voor zaken.	113
4.4.3.1. Objectieve aansprakelijkheid voor onroerende zaken (of wat ervan overblijft)	113
4.4.3.2. Objectieve aansprakelijkheid voor dieren (of wat ervan overblijft)	118
4.4.3.3. Objectieve aansprakelijkheid voor gebrekkige producten (of wat daarvoor moet doorgaan)	122
4.4.3.4. Objectieve aansprakelijkheid voor motorvoertuigen (of wat daarvoor moet doorgaan).	122
4.4.3.5. De objectieve aansprakelijkheid voor gevaarlijke stoffen of emissies (of wat daarvoor moet doorgaan)	125
4.4.4. Andere gronden voor toerekening van een berokkende RRS	129
4.4.5. Verlating ('abandonnement')	130
4.4.6. Voorlopig besluit m.b.t. de toerekeningsgronden (excl. opzet/nalatigheid)	131
Algemeen besluit: gemengde tot zeer gemengde gevoelens.	132
Samenloop van civielrechtelijke aansprakelijkheidsregimes: quo vadis?	
Sophie STIJNS	141
Inleiding	141
1. Begripsafbakening	142
1.1. Twee civielrechtelijke aansprakelijkheidsregimes	142
1.1.1. Contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid	142
1.1.2. Belangrijkste verschillen tussen beide regimes	145
1.2. Samenloop	147
1.2.1. Samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid	148
1.2.2. Samenloop tussen strafrechtelijke en civielrechtelijke aansprakelijkheid	149
1.3. Verschil met co-existentie van aansprakelijkheden	154

1.3.1. Actieve co-existentie	155
1.3.2. Passieve co-existentie	158
2. Samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid: evolutie in de rechtspraak van het Hof van Cassatie	161
2.1. Periode voorafgaand aan het <i>Ebes</i> -arrest (1971) en het <i>Stuwadoors</i> -arrest (1973)	163
2.2. Periode vanaf het <i>Ebes</i> -arrest (1971) en het <i>Stuwadoors</i> -arrest (1973)	165
2.2.1. De arresten	165
2.2.2. Het debat in de doctrine	171
2.3. Periode vanaf het arrest <i>Tiercé Franco-Belge</i>	177
3. Kritische bedenkingen en analyse	182
3.1. Teleurstellende wijze van rechtspreken	182
3.2. Buitencontractueel vorderen mag voortaan bij gemengde fouten met niet zuiver contractuele schade als gevolg	187
3.2.1. Erkenning van de gemengde fouten	187
3.2.2. Vergelijkbare ‘gemengde fouten’	188
3.2.3. Vergezochte invulling van de gemengde fout en de niet zuiver contractuele schade	189
Besluit	194

De vergoeding van afgeleide schade in het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht

Ingrid BOONE en Bart WYLLEMAN	197
-------------------------------------	-----

1. Inleiding en vraagstelling	197
2. Geen <i>a priori</i> beperkingen op de vergoedbaarheid van afgeleide schade ..	201
2.1. Geen relativiteit	202
2.2. Brede causaliteit	202
2.3. Schade: aantasting van elk rechtmatig persoonlijk belang	203
2.4. Beoordelingsvrijheid van de rechter met betrekking tot bestaan en omvang van schade	205
2.5. Een oude maar niet evidente traditie	207
3. Afgeleide schade van naasten en nabestaanden	208
3.1. Schade van naasten als gevolg van letsels van het slachtoffer	209
3.1.1. Morele schade	209
3.1.2. Verlies van het voordeel uit het beroepsinkomen van het slachtoffer	211
3.1.3. Schade door gemaakte kosten	212
3.1.4. Schade door hulp aan het slachtoffer	213
3.2. Schade van nabestaanden als gevolg van het overlijden van het slachtoffer	217

3.2.1. Morele schade	217
3.2.2. Verlies van het voordeel uit het beroepsinkomen van het slachtoffer	222
3.2.3. Schade door gemaakte kosten	225
3.2.4. Schade door hulp aan nabestaanden van het slachtoffer	225
3.3. De invloed van de eigen schuld van het slachtoffer op het recht op vergoeding van zijn naasten en nabestaanden	227
4. Schade van derden die naar aanleiding van de schade van het slachtoffer uitkeringen of prestaties moeten verrichten	230
4.1. Schuldenaars van het slachtoffer	230
4.2. Publieke hulp- en veiligheidsdiensten	234
5. Afgeleide schade van schuldeisers	238
5.1. Afgeleide schade van schuldeisers van andere dan geldsom- verbintenissen	238
5.2. Afgeleide schade van schuldeisers van geldsomverbintenissen	240
5.3. Bependingen aan de vorderingsmogelijkheden van schuldeisers	247
6. Afgeleide schade van aandeelhouders	250
6.1. De klassieke leer: aandeelhouders hebben geen zelfstandig vorderingsrecht voor afgeleide schade	250
6.2. Nieuwe strekking: wel een zelfstandig vorderingsrecht voor individuele aandeelhouders	253
6.3. Eigen visie	255
6.4. Bijzondere schade van aandeelhouders	256
7. Afgeleide schade van overige derden	257
Besluit	258
Opzet in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht: the story continues	
Britt WEYTS	265
1. Aansprakelijkheidsrecht	265
1.1. Inleiding	265
1.1.1. De fout van het slachtoffer en de fout van een derde	265
1.1.1.1. De verdeelsleutel	265
1.1.1.2. <i>Fraus omnia corrumpit</i>	267
1.1.2. De begroting van morele schade	270
1.1.3. Exoneratiebedingen	273
1.1.4. Bependinge aansprakelijkheidsimmunitie van werknemers, ambtenaren en vrijwilligers	274
1.2. Definitie	274
1.2.1. Een enge of ruime invulling?	274
1.2.2. Naar een uniforme oplossing?	276

2. Het verzekeringsrecht	278
2.1. De onverzekerbaarheid van de opzettelijke fout	278
2.2. Definitie	279
2.3. Opzet en geesteszieken.	283
2.4. Opzet en minderjarigen.	285
2.4.1. Vereiste van persoonlijk opzet	285
2.4.2. Wat in geval van persoonlijke aansprakelijkheid van de minderjarige?	286
2.4.3. Wat in geval van ouderlijke aansprakelijkheid?	287
2.5. De bewijslast	291
Besluit	292
 De verjaring van de buitencontractuele vordering (art. 2262 <i>bis</i> BW)	
Thierry VANSWEEVELT	293
 Inleiding	293
1. Artikel 2262 <i>bis</i> BW: algemene principes	294
1.1. Principes.	294
1.2. Gemeenrechtelijke verjaringstermijn t.o.v. bijzondere verjaringstermijnen	297
1.2.1. Toepassingsgebied van artikel 2262 <i>bis</i> , § 1, lid 2 en lid 3 BW	297
1.2.2. De verjaring van de vordering op grond van de Wet Productenaansprakelijkheid	299
1.2.3. De verjaring van de rechtstreekse vordering van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst	300
1.2.4. De specifieke verjaringstermijn en de artikelen 10 en 11 Grondwet.	302
2. De relatieve verjaringstermijn van 5 jaar.	303
2.1. Kennis van de schade.	303
2.1.1. Algemeen.	303
2.1.2. Het criterium van de kennis door een normaal zorgvuldige persoon	305
2.1.3. Kennis van de schade, niet van de omvang van de schade	306
2.1.4. Graduele en voortdurende schade.	307
2.1.4.1. Graduele schade	308
2.1.4.2. Voortdurende schade	308
2.2. Het causaal verband tussen gedrag en schade	311
2.3. De kennis van de identiteit van de aansprakelijke persoon	313
2.3.1. Het begrip ‘kennis’.	313
2.3.2. Het begrip ‘identiteit’ van de aansprakelijke persoon	314
2.3.3. Het begrip ‘aansprakelijke persoon’	316
2.4. Vertrekpunt verjaringstermijn bij schadeverergering.	316

3. De absolute verjaringstermijn van 20 jaar	318
3.1. Principe	318
3.2. Vertrekpunt: het schadeverwekkend feit	318
4. Voorbehoud voor de toekomst	319
5. Stuitings-, schorsings- en verlengingsgronden	320
5.1. Stuitingsgronden	320
5.1.1. Grondslag en principe	320
5.1.2. Soorten stuitingsgronden	321
5.1.2.1. Dagvaarding	321
1° Principe en draagwijdte	321
2° Gevolgen en draagwijdte van de stuiting	324
5.1.2.2. Bevel tot betaling	332
5.1.2.3. Beslag	333
5.1.2.4. Erkenning van schuld	333
5.2. Schorsingsgronden	334
5.2.1. Grondslag en principe	334
5.2.2. Soorten schorsingsgronden	335
5.2.3. Verjaringstermijnen en wils- en handelingsonbekwamen ...	338
5.2.3.1. Vertrekpunt en toepassing van relatieve en absolute verjaringstermijnen	338
5.2.1.2. Minderjarigen: de aard van de rechtsverhouding determineert de verjaringstermijn	340
1° Algemeen: wilsbekwame minderjarigen	340
2° Wilsonbekwame minderjarigen	342
5.3. Verlengingsgronden: bedrog en rechtsmisbruik?	347
5.3.1. Principe en probleemstelling	347
5.3.2. Bedrog en de Verjaringswet	348
5.3.3. Het verbod op bedrog en rechtsmisbruik als algemeen rechtsbeginsel	349
5.3.4. Argumenten tegen bedrog en rechtsmisbruik als verlengingsgrond	350
6. Berekening van de verjaringstermijn	353
7. Overgangsbepalingen	354
Besluit	358

De aansprakelijkheid van de kredietinstelling als kredietverlener bij
krediettoekenning aan de kredietnemer: stand van zaken

Dominique BLOMMAERT

361

Inleiding

361

1. De aansprakelijkheid van de kredietinstelling als kredietverlener bij

krediettoekenning in het bijzonder kredietrecht

363

1.1. Kredietovereenkomsten en de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet	363
1.2. Kredietovereenkomsten en de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet	384
1.2.1. Tendens tot toenemende regulering	384
1.2.2. Specifieke verplichtingen naar aanleiding van de krediettoekenning	385
1.2.3. Toepassingen in de rechtspraak	391
2. De aansprakelijkheid van de bankier als kredietverlener bij krediettoekenning in het gemeen kredietrecht.	393
2.1. Algemene beginselen inzake de aansprakelijkheid van de kredietinstelling als kredietverlener – een overzicht	393
2.2. De aansprakelijkheid van de kredietinstelling als kredietverlener ten aanzien van de kredietnemer – concrete invulling van de aansprakelijkheidscriteria	403
2.2.1. Onderzoeksplicht van de kredietgever en informatieplicht ten aanzien van de kredietnemer. Algemene principes	404
2.2.2. Onderzoeksplicht van de kredietgever en informatieplicht ten aanzien van de kredietnemer. Krediettoekenning aan onderneming in moeilijkheden	420
2.2.3. De principes inzake aansprakelijkheid bij de toekenning van het krediet – even over de grens: naar meer rechtszekerheid onder invloed van de Franse cassatie-rechtspraak? Rustig recht in Nederland	426
Besluit: Tijd voor synthese – poging tot samenvatting van de te weerhouden principes	430
Overheid en bedrijf: wat bij hinder veroorzaakt door wegeniswerken? Hendrik VUYE	435
1. Het zal je maar overkomen	435
2. Het probleem is niet nieuw: de wet van 2 april 1976	437
3. Het vergoedingscontentieux voor de Raad van State.	439
4. Het klassieke aansprakelijkheidsrecht: artikel 544 BW, artikel 1382 BW, kort geding en de gelijkheid voor de openbare lasten	441
5. Recente wetgevende initiatieven	457
6. Proeve van oplossing.	466
Postscriptum: Het wetsvoorstel-Vanheste omtrent hinder veroorzaakt door wegeniswerken	469